

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ISLAMSKA ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI
www.rijaset.ba/vjeronauka

Nastavni plan i program za IV razred srednje škole (2 sata)

Objavljeno srijeda, 19 Avgust 2009 09:20 |

RIJASET ISLAMSKJE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI

VJERSKOPROSVJETNA SLUŽBA

SARAJEVO

ISLAMSKA VJERONAUKA
NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA
IV RAZRED
SREDNJE ŠKOLE
(2 nastavna sata sedmično)

(Ovaj Nastavni plan i program Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je usvojio i propisao za upotrebu na 18. redovnoj sjednici održanoj u Sarajevu, 14.06.2006. godine, zaključak broj 2387/06 od 19.06.2006. godine)

Rukovodilac: Mr. Muharem Omerdić

Sarajevo, 2009.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ISLAMSKJE VJERONAUKJE

ZA SREDNJU ŠKOLU

(2 sata sedmično)

Uvod

Nastavu islamske vjeronauke u srednjoj školi treba posmatrati dijelom općeg nastojanja za doseganjem kvalitetnije škole u Bosni i Hercegovini. Naravno, davanje vjeronaučnog doprinosa ovakvom htjenju treba tumačiti prvenstveno odrazom svijesti o promijenjenoj prirodi kompetencija kojima mlad čovjek treba ovladati. Pomak od materijalnog, sadržajnog znanja ka metodičkim vještinama, umijeću rada u timu, odgovornosti za svoj dio timskog projekta, sposobnosti komuniciranja, intenziviranoj osjetljivosti za drugog i zajednicu, repositionira položaj i mogućnosti nastave islamske vjeronauke u školi.

Pripadajuće vrijednosti islama su u školi dobile svoj ovovremeni kulturološki medij. Nastavni plan i program islamske vjeronauke za srednje škole dio je konstruiranja djelotvorne sponje između islama kao konstituirajuće odrednice bošnjačkog bića i imponirajućeg kvaliteta njegovog življenja u našem dobu.

Nastavni plan i program islamske vjeronauke u srednjoj školi oblikovan je na temelju uvažavanja sljedećih, međusobno komplementarnih zahtjeva:

- uvažavanje dosadašnjeg iskustva islamske vjeronauke u našoj srednjoj školi;
- uspostavljanje prepoznavajuće niti s pozitivnim dometima prethodnih nastavnih planova i programa islamske vjeronauke;
- uspostavljanje takvog pristupa planiranju i programiranju koji će respektirati savremene, djelotvorne didaktičke domete;
- nastojanje da se koreliraju sadržaji islamske vjeronauke s drugim nastavnim predmetima;
- afirmiranje interkulturalnog pristupa u kojem postoji prostor za upoznavanje i razvijanje svog identiteta, ali i upoznavanje i poštovanje drukčijeg.

Koncepcijski background

Nastavni plan i program kreiran je tako da odgovara razvojnim i religijskim potrebama mladog čovjeka kroz značajan formativni raspon srednje škole. Dominirajuća razvojno preokupirajuća pitanja podstiču otvoren, sistematičan, atraktivan odgovor iz uglova više islamskih znanosti. Didaktičku okosnicu Plana i programa čini razvojni kurikulumski pristup koji ostavlja značajan prostor nastavnikovoj stručnoj odluci o broju sati potrebnih za realizaciju pojedinog tematskog područja (uvažavajući sociogene i antropogene dimenzije učenikove životne situacije u konkretnoj sredini), djelotvornom definiranju najupečatljivijeg zadatka koji neki sadržaj može razviti, a koji ujedno predstavlja i dominirajući sloj pri vrednovanju ishoda učenja, odabiru metodičkog sistema koji će upotrijebiti).

Planom i programom je preciziran omjer u kojem je nastavniku ponuđen okvir, sistem, orijentir, odnosno koliko iziskuje nastavnikovo stručno promišljanje i samostalno odlučivanje (nastavnik kreira godišnji program primjeren konkretnoj sredini, opredjeljuje se za preciziranje metodičkih formulacija svojih nastavnih htijenja, a na temelju ponuđenog kategorijalnog sistema ciljeva).

Model izvedbenog kurikuluma kranje fleksibilno omogućava nastavniku da se odluči koliko nastavnih sati će "posvetiti" nekoj nastavnoj jedinici, kao i to da didaktički zahtjevniju nastavnu jedinicu upisuje više nastavnih sati, s tim da precizira samo fazu njene realizacije, konkretni projektni zadatak za učenike u kontinuitetu istraživačkog bavljenja tom nastavnom jedinicom.

Htijenje da se Plan i program kvalitetno didaktički oblikuje lišeno je ambicije preciziranja metodičke dimenzije. Didaktika osigurava nastavniku-praktičaru kategorijalni sistem, heurističku matricu koja će mu pomoći da formulira šta želi postići nastavom, a time i predvidi i kontrolira ishode.

Znanstvena pozadina ovakvoj matrici je u didaktičkoj komplementarnosti odgojne i obrazovne intencije nastave te antropološkom razumijevanju čovjeka kao cjeline spoznaje, osjećanja i djelovanja.

Nastava islamske vjeronauke u sebi sažima i obrazovno i potcrtano odgojno htijenje. To se ostvaruje na razini ciljeva, strategija, evaluacijskih slojeva učenikovog rasta u islamu.

Heuristička matrica ciljeva nudi kategorijalni sistem razvijanja spoznaje, osjećanja i djelovanja u islamu.

Kognitivni aspekt matrice, teorijski uronjen u Bloomov taksonomski model odgoja spoznaje dat je kroz četiri razine:

Znanje, s naglaskom na memoriranje sadržaja, njihovom usvajanju kao gotovih činjenica, generalizacija. Nastavnik "zahtijeva" ovu razinu znanja "imperativima": napiši, nabroj, imenuj, definiрай.

Shvatanje u kojem se začinja proces prerade ponuđene informacije, njenog asimiliranja u postojeću kognitivnu strukturu ili mijenjanja kognitivnog modela radi "smještanja" nove, drukčije informacije. Sposobnost da se gradivo opiše svojim riječima, sumira, popraati crtežom, grafikonom.

Zapamćeno i shvaćeno treba umjeti **primijeniti** u sagledavanju neke situacije, u doseganju kvalitetnog rješenja nekog problema.

Analiza je umijeće rastavljanja cjeline, razumijevanja organizacione strukture nekog gradiva, analize veze među dijelovima.

Na temelju stečenog znanja, procijeniti, evaluirati informacije, situacije. Izvesti zaključak i obrazložiti ga, posjedovati kriterije vrednovanja, kritički suditi. Na ovoj razini snažno se prepliću spoznajna i osjećajna dimenzija osobe jer vrednovanje uvijek u sebe uključuje i osjećanje. Sada je mlada osoba kompetentna da na temelju pređenog puta odgoja i obrazovanja koji rezultira uređenim, djelotvornim znanjem o nečemu, prosuđivati, vrijednosno se očitovati.

Afektivni aspekt matrice predstavlja tok vođenih promjena u odgoju osjećajnosti. Upravo je afektivitet u osobi resurs postizanja odgojnosti islamske vjeronauke. Kategorijalna ljestvica odgoja afektiviteta teorijski je utemeljen u Bloomovom taksonomskom modelu.

Početak odgoja osjećajnosti prema nečemu rezerviran je za početni senzibilitet, osjetljivost, budnost prema određenom fenomenu.

Nakon osjetljivosti prema nečemu, slijedi **reagiranie**. U početku ono može biti saglašavajuće samo dok je agens utjecaja prisutan. Važno je ne kritizirati i takvu vrstu afektivnog odgovora na poticaj. U jednom trenutku, reagiranje se transformira u unutrašnje, praćeno doživljajem zadovoljstva.

Više doživljaja grupira se u stav prema pojavi, koji je u početku unutrašnji, intimni, a njegovo osjećajno pojačavanje rezultiraće izricanjem svog stava u konfliktnoj situaciji, odabirom ponašanja koje mu je sukladno (dinamička komponenta stava).

Na kraju, početni afektivni stimulans, prošavši razine odgoja afektiviteta, slijeva se s osobom, postaje njezinom prirodom, onim po čemu ga okolina prepoznaje, predviđa, vrednuje...

Živjeti islam, krajnji je cilj islamskog odgoja i obrazovanja. Dosegnuti ovakav ishod nije moguće odjednom već postupno: od umijeća raspoznavanja Dobra, preko kreiranja ambijenta za Dobra, pa činjenja Dobra kao konstituente rasta u vjeri do ukupne islamske profiliranosti koju osoba svjedoči kvalitetom življenja u svojoj zajednici.

Nastavnik se odlučuje za izbor određene razine promjene koju je moguće ostvariti određenim nastavnim sadržajem i njemu pripadajućom nastavnom strategijom: dominantno područje promjene (kognitivno, afektivno, voljno ili kombinirano), dubina promjene sukladno razini pojedinog područja, konkretni zahtjevi koji se postavljaju pred učenika).

Koncepcijska struktura

Koncepcijsku cjelinu Nastavnog plana i programa islamske vjeronauke treba posmatrati unutar cjeline odgoja u vjeri: islamski odgoj u mektebu, porodici, osnovnoj školi... Srednjoškolska vjeronauka je značajan doprinos ukupnom vjerskom odgoju.

Struktura programa je standardizirana za sva uzrasna godišta. Na početku svakog razreda opcrtan je cilj nastave islamske vjeronauke i zadaci pomoću kojih se on ostvaruje. Pri definiranju cilja i zadataka vodilo se računa o specifičnim razvojnim i religijskim potrebama mlade osobe određenog uzrasta, posebnosti sociološke situacije u kojoj naša mladost odrasta, kao i o svojevrsnom spiralnom sistemu pri uređivanju redoslijeda i postizanju intenziteta ponuđenog.

Potom su navedeni nastavni sadržaji, didaktički prilozi nastavnikovom osmišljavanju načina **komuniciranja** određenog sadržaja i ponuđeni evaluacijski orijentiri.

U nastavi vjeronauke ocjenjivanje je sastavni dio praćenja i vrednovanja učenika. Ne postoje posebno određeni nastavni sati za ocjenjivanje nego cjelokupan nastavni proces sadrži neizostavnu komponentu ocjenjivanja učenika. Dakle, ocjenjivanje učenika se provodi u toku čitave školske godine i ono predstavlja realizaciju procesa praćenja i vrednovanja učenika. U ovom procesu prate se zainteresiranost učenika, njegova aktivnost u svim fazama nastavnog procesa, uključenost u rješavanje zadataka, odnos prema nastavnom predmetu i postignuti rezultati.

U nastavi islamske vjeronauke potiče se i s pažnjom vrednuje svaki mladalacki iskorak u ličnom rastu u vjeri - u razumijevanjima, osjećanjima, postupcima.

Na kraju:

Nastavni plan i program je zamišljen kao poticaj kontinuiranoj stručnoj i javnoj raspravi s ciljem njegovog usavršavanja i dosezanja zrelijeg kvaliteta. Permanentno pozvani učesnici ovakve rasprave su roditelji, nastavnici, kulturni i javni radnici koji svojom odgovornom usredsređenošću i osjetljivošću za ovovremeni govor islama mogu se uključiti u trajni proces profiliranja Nastavnog plana i programa islamske vjeronauke.

Bitno je reći i to da je Nastavni plan i program oblikovan tako da implicira urgentno pojavljivanje pratećeg metodičkog priručnika za nastavnike i udžbenika za učenike.

Cilj vjeronauke

Cilj nastave vjeronauke u I razredu srednje škole jeste uvođenje učenika u glavna područja islama i najznačajnije probleme koji se odnose na islamsko vjerovanje. Pri tome sadržaji vjeronauke u I razredu predstavljaju osnovu za usvajanje sadržaja i stjecanje novih saznanja iz područja islamske vjeronauke u toku srednjoškolskog odgoja i obrazovanja.

Zadaci vjeronauke u prvom razredu:

Iz postavljenog cilja nastave vjeronauke u prvom razredu srednje škole proizlaze sljedeći zadaci:

- upoznavanje učenika sa pojmom islama kao osnovne religije;
- razvijanje temeljnih predodžbi o Božijem stvaranju i položaju čovjeka kao namjesnika - halife, na Zemlji;
- upoznavanje učenika sa suštinom i smislom imanskih i islamskih šarta kao osnovnih temelja islamskog vjerovanja i djelovanja;
- razvijanje osnova morala i etičnosti kod učenika;
- razvijanje saznanja, osjećanja i praktičnih djelovanja kod učenika koja se odnose na problem čistoće i ekološkog načina razmišljanja u islamskom vjerovanju;
- osposobljavanje učenika za razumijevanje smisla vjere u svakodnevicu, uz razvijanje svijesti o očvanju izvornog učenja;
- stjecanje osnovnih saznanja o značaju zajednice u svakonevnoj koncepciji života;
- pravilno razumijevanje položaja i uloge žene u islamu;
- usvajanje temeljnih spoznaja o doprinosu muslimana nauci i umjetnosti u prvim periodima historije islama;
- razvijanje ličnosti učenika kao duhovnog, duševnog i djelatnog bića;
- razvijanje pravilnog odnosa prema sebi i svom okruženju.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ISLAMSKE VJERONAUKE ZA

IV RAZRED

SREDNJE ŠKOLE

(2 sata sedmično)

Cilj vjeronauke

Cilj nastave vjeronauke u IV razredu srednje škole jeste pomoći učenicima da razviju kriterije prosuđivanja u duhu islama, potaknuti umijeće življenja i promoviranja njegovih vrijednosti.

Zadaci vjeronauke u četvrtom razredu:

Iz postavljenog cilja nastave vjeronauke u četvrtom razredu srednje škole proizlaze sljedeći zadaci:

- osvjetliti tok postojanja islama na našem prostoru, uz posebnu osjetljivost prema "prelomnim tačkama" iz kojih učenici uče kreirati djelotvorniji, prosperitetniji odgovor izazovima bošnjačkog opstanka u našem vremenu;
- približiti prostor ihsanskog ostvarenja čovjeka kao prostor u kojem svaki učenik ponaosob može živjeti i razvijati svoje vjerovanje;
- afirmirati kompatibilnost vjere i nauke;
- osvjetliti stranputice potrage za životnim smislom;
- ponuditi islamske odgovore na savremene izazove i dileme;
- pojasniti, približiti značajni, posebno za religijsku potrebu mladog čovjeka, prostor duhovnosti u islamu;
- podastrijeti smjernice, "heurističke parametre", onima koji to žele, da islamski oblikuju svoju mladost.

1. ISLAM U BIH I NA BALKANU

- Povijesne veze s Istokom.
- Islam u Bosni prije Osmanlija.
- Osmanski period - doba uzmaha islama u Bosni.
- Status Bosne u Osmanskom carstvu.
- Islamska civilizacija i kultura Bošnjaka.
- Vakuf.
- Smjena civilizacija.
- Muslimani u Bosni u vrijeme Austro-Ugarske.
- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini.

Didaktičke naznake

- U okviru ovog tematskog područja cilj je ustanoviti učenička predznanja i detaljnije obratiti islam u Bosni i Hercegovini i na Balkanu te u okviru nastavne jedinice *Povijesne veze sa Istokom* obraditi rano prisustvo islama na Balkanu;
- u cilju pravilnijeg razumijevanja naše povijesne zbilje značajno se osvrnuti na prisustvo islama prije Osmanlija te u doba njihove vladavine u BiH;
- u okviru nastavne jedinice *Osmanski period - doba uzmaha islama u Bosni* analizirati evidentni procvat materijalne i duhovne kulture u doba Osmanlija (obrazovanje, nauka, umjetnost i književnost);
- u okviru nastavne jedinice *Status Bosne u Osmanskom carstvu* posebnu pažnju usmjeriti na teritorijalni integritet Bosne i poseban položaj bosanskih muslimana u Osmanskom carstvu;
- istaknuti i argumentirati činjenicu da je islam bitno utjecao na oblikovanje kulturnog identiteta Bošnjaka;
- nastavna jedinica *Vakuf* se može obraditi kroz grupne projektne zadatke, kroz koje bi učenici predstavili različite vakufe u BiH i vidove darivanja muslimanskoj zajednici;
- u okviru nastavne jedinice *Smjena civilizacija* osvjetliti povijesni trenutak odlaska Osmanlija iz BiH i aneksiju BiH Austro-Ugarskoj, sa posebnim osvrtom na poziciju muslimana u toku austrougarske vladavine (pronaći književne tekstove koji prikazuju ovu povijesnu situaciju);
- organizirati učenički projektni zadatak: da li muslimani umiju prosperitetno reagirati na izazove vremena?;
- u okviru nastavne jedinice *Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini* obraditi njene odgojno-obrazovne institucije; ustrojstvo: Rijaset, muftijstva, medžlisi.

Evaluacijski orijentir

- Usvojenost znanja o elementima iz povijesti islama na Balkanu;
- učešće u realizaciji projektnih zadataka;
- doprinos nastavi kvalitetnim individualnim stavovima i mišljenjima;
- vrednovanje grupnih i individualnih prezentacija;
- vrednovanje literarnih radova na zadane teme;
- odgojna pronicljivost čitanja pouka iz prošlosti.

2. ŽIVI GOVOR MOGA VJEROVANJA

- Okoštaloš tradicionalizma, životnost Tradicije.
- Sve prebiva u ljudskom srcu: ihsansko ostvarenje.
- Kako objediniti islam, iman i ihsan?

Didaktičke naznake

- Usmjeriti se ka zadovoljavanju egzistencijskih odgojnih potreba adolescenta za upotrebljivim vjerovanjem: uputiti na islamsku literaturu koja govori o razumijevanju intelekta; podstaknuti pisanje učeničkih eseja na temu čistoće srca, duboke zagledanosti u sebe, neodvojivosti rezoniranja i osjećanja; upoznati učenike sa značenjem ihsanskog ostvarenja; "otvoriti" prostor u svakodnevnom življenju u kojem učenici mogu živjeti ihsansko ostvarenje (odmjeren odnos prema sebi, uređen odnos prema drugima, svakodnevno živo obuzimajuće sjećanje na Boga...);
- istinski vjernik je onaj koji živi u zajedništvu s drugima: radi, komunicira i djeluje, prihvata puninu života, ali ni jednog trenutka ne zaboravlja na Boga i Njegov putokaz čovjeku, dati smjernice koje mogu poslužiti kao poticaj za učenička istraživanja, podijeljena kao grupni projektne zadaci u razredu: obnoviti, uspostaviti vezu između elemenata sadržaja pojmova **iman**, **islam** i **ihsan** (npr. kako hadž doživljava osoba koja razaznaje i živi smisao značenja ovih pojmova?; je li post u mjesecu ramazanu drukčiji, puniji kad ga prožmu ihsanske vrijednosti?); začeti mogućnost prisustva ihsanskog u svakodnevnom, s nagnućem ka vrijednostima koje pokreću, angažiraju, osiguravaju im akciju (npr. akcija u kojoj će učenici odabrati postupak koji smatraju društveno korisnim i realizirati ga kao vjeronaučnu aktivnost).

Evaluacijski orijentir

- Reproaktivna razina znanja, zapamćenost; pojmova: tradicija, tradicionalizam, islam, ihsan, iman...;
- zadati učenicima drukčiji kriterij dosezanja razine razumijevanja sadržaja: tragati za pokazateljima prožetosti, unesenosti u svakodnevno onog što su učenici učili i ohrabrivati, ojačavati svako učeničko nastojanje ka Dobru.

3. VJERA I NAUKA

- Šta je vjera, a šta nauka?
- Istine vjere i istine nauke.
- Područje, ciljevi i granice nauke.
- Područje, ciljevi i dometi vjere.
- Nauka i vjera mogu da saraduju i prevladavaju međusobna suprotstavljanja.
- Kur'an i hadis o učenju, znanju i nauci.
- Neodgovorna obaveza muslimana je stjecanje znanja i bavljenje naukom.
- Doprinos muslimana razvoju nauke.

Didaktičke naznake

- U okviru ovog tematskog područja cilj je pojasniti odnos vjere i nauke; cijelo tematsko područje je pogodno za projektne zadatke i maksimalnu uključenost učenika; nastavnik pri podjeli projektnih zadataka vodi računa o afinitetu i individualnim sklonostima učenika;
- u toku pripreme za obradu navedenih tema, nastavnik može učenicima podijeliti zadatke ili sugerirati da se pripreme za diskusiju sa njihovim značajnijim učešćem; moguće je organizirati i debatan timove u cilju razvijanja interpersonalnih odnosa i komunikacijskih vještina u argumentiranom branjenju svojih i opovrgavanju stavova drugog tima;
- nakon debata situacija na nastavnim satima, nastavnik sugerira učenicima da se za naredni sat pripreme za heuristički razgovor na temu: nauka i vjera mogu da saraduju i prevladavaju međusobna suprotstavljanja, a pojedincima koji žele ostavljati mogućnost pripreme prezentacije i elaboriranja individualnih uradaka;
- nastavnik u svim interpersonalnim komunikacijskim situacijama vodi računa o standardima islamske kulture i razvijanju umijeća uvažavanja različitih i suprotnih stavova i mišljenja;
- individualni zadatak: nastavnik će učenicima zadati individualni zadatak da pronađu hadis i ajet o učenju, znanju i nauci u pripremi realizacije nastavne jedinice *Kur'an i hadis o učenju, znanju i nauci*, u čijoj realizaciji je nastavnik u ulozi koordinatora;
- nakon obrade ove nastavne jedinice, nastavnik u formi multimedijalne prezentacije, u cilju afirmiranja stava da je stjecanje znanja i bavljenje naukom neodgovorna obaveza muslimana, predstavlja doprinose muslimana u različitim oblastima nauke.

Evalucijski orijentir

- Usvojenost znanja o specifičnosti odnosa vjere i nauke, njihovim granicama i dometima;
- učešće u realizaciji projektnih zadataka;
- doprinos nastavi kvalitetnim individualnim stavovima i mišljenjima;
- vrednovanje grupnih i individualnih prezentacija;
- vrednovanje literarnih radova na zadane teme.

4. POTRAGA ZA IZGUBLJENOM VJEROM

- Predugo oskudijevanje u vjeri i duhovnim vrijednostima.
- Doba «povratka religiji» i kvazireligioznost.
- Sekte i novi religiozni pokreti.
- Narav novih religioznih pokreta.
- Metode djelovanja novih religioznih pokreta.
- Uzroci uspjeha novih religioznih pokreta.
- Rast zaborava vjere u Jednog Boga i antiislamski karakter nove religioznosti.
- Islamski odgovor na pojavu «nove religioznosti».

Didaktičke naznake

- U kontekstu pripreme za obradu ovog tematskog područja, nastavnik može inicirati razgovor o različitim oblicima supstituiranja vjere i praznovjerju. Razgovarati o gubitku smisla kod mladih, indiferentnosti prema tradicionalnim formama vjerovanja.
- Čovjek našeg doba živi u potrošačkom društvu te u trci za tehničko-tehnološkim napretkom i stalnim novim naučnim otkrićima često zapostavlja svoje duhovne vrijednosti. Nije trebalo mnogo vremena da ustanovi da to samo po sebi ne priskrbljuje smisao, ne ispunjava zadovoljstvom te da tehničko-tehnološki napredak nije, apriorno i put prema sreći. Na tom tragu, nastavnik realizira nastavnu jedinicu *Doba «povratka religiji» i kvazireligioznost*;
- u okviru nastavne jedinice *Sekte i novi religiozni pokreti* obraditi: Jehovine svjedoke, scientologe, New Age, «Djecu božiju», Hare Krišnu, Hram naroda, beha'izam...;

- nastavnik u obradi novih religioznih pokreta može pripremiti multimedijalne prezentacije, podijeliti projektne zadatke (individualne, partnerske, grupne) u cilju aktivnog uključivanja učenika, jer mnogi od njih su, vjerovatno, saznali nešto o tim pokretima;
- osmisliti istraživački projekat: npr. koliko su sekte, različiti religiozni pokreti, prisutni u mom okruženju?; jesu li učenici imali priliku da se susretnu ili postanu članovi nekih pokreta?; šta je to što te pokrete čini privlačnim?;
- u obradi novih religioznih pokreta akcentat se stavlja na njihovu narav, metode djelovanja i uzroke uspjeha njihovih misija;
- u valu pojave različitih religioznih pokreta raste zaborav vjere u Jednog Boga. U tom kontekstu, nastavnik promatra i događaje u svijetu, dovodi ih u vezu sa antislimskim karakterom nove religioznosti;
- na posebno dobro pripremljenom nastavnom satu nastavnik nudi islamski odgovor na pojavu «nove religioznosti».

Evalucijski orijentir

- Usvojenost znanja o novim religioznim pokretima i usvojenost razlikovnih elemenata istinske i kvazireligioznosti;
- usvojenost znanja o naravi, metodama djelovanja i uzrocima uspjeha novih religioznih pokreta;
- učešće u realizaciji projektnih zadataka;
- doprinos nastavi kvalitetnim individualnim stavovima i mišljenjima;
- vrednovanje grupnih i individualnih prezentacija;
- vrednovanje literarnih radova na zadane teme.

5. ISLAMSKI ODGOVORI NA IZAZOVE SUVREMENOSTI

- Suodgovornost za zaštitu okolice.
- Islam i pitanje bioetike: kloniranje, eutanazija, umjetna oplodnja.
- Vjera pomaže u bijegu od "realnosti".
- Čuvanje zdravlja i bolesti ovisnosti.
- Globalizacija.
- Nasilje, nepravda, rat i terorizam.
- Smisao duhovne komunikacije u informatičkom komunikacijskom univerzalizmu.

Didaktičke naznake

- Cilj ovog tematskog područja je poticanje na uključivanje svih za dobrobit čovječanstva, zajednice i pojedinaca u njoj, a posebno aktiviranje individue za odgovoran odnos prema životu i zajednici. Naročiti cilj je opskrbljivanje umijećem suočavanja sa savremenim problemima čovjeka i zajednice;
- u okviru nastavne jedinice *Islam i pitanje bioetike obraditi*: kloniranje, eutanazija, umjetna oplodnja - znanstveni i islamski pogled;
- s učenicima organizirati diskusiju na temu: koliko nam vjera može pomoći u prevladavanju različitih oblika bijega (kafići, diskoklubovi, alkohol, pušenje, droga, pseudoreligioznost);
- projektni zadaci (individualni, partnerski, grupni): čuvanje zdravlja i bolesti ovisnosti; globalizacija; vjernik nikad nije bez nade. U obradi ovih nastavnih jedinica poželjna je glavna uloga učenika, a nastavnikova pomoćna, koordinirajuća i usmjeravajuća;
- u okviru nastavne jedinice *Nasilje, nepravda, rat i terorizam* s učenicima obraditi temu mogućnost mira i «svjetska etika» - islamski pogled;
- ovovremeni čovjek je postao ovisan o informatičkom komunikacijskom univerzalizmu, kojem nedostaje smisao duhovne komunikacije. Komunikacijske mreže i mogućnosti su jako razvijene i ubrzane, a čovjek od čovjeka je sve dalji.

Evalucijski orijentir

- Usvojenost znanja iz bioetike i islamskih odgovora na ove izazove savremenosti;
- učešće u realizaciji projektnih zadataka;
- doprinos nastavi kvalitetnim individualnim stavovima i mišljenjima;
- vrednovanje grupnih i individualnih prezentacija;
- vrednovanje literarnih radova na zadane teme.

6. ISLAMSKA DUHOVNOST I TESAVVUF

- Definicija tesavvufa.
- Odgoj - obrazovanje.
- Putevi duhovnog odgoja.
- Stupnjevi duhovnog usavršavanja.
- Usavršavanje i upotpunjavanje ljudske ličnosti (huluk-ahlak).
- Druženje (sohbet) u ime Allaha (zajedno do Cilja).

- Zikr - stalno imati na umu Stvoritelja.
- Srčano pokajanje (inaba).
- Moralnost i čuvanje od grijeha (takva).
- Ljubav (meħabbe).
- Spoznaja (ma'rife).

Didaktičke naznake

- Kada je u pitanju izučavanje *tesavvufa* u srednjim školama, mišljenja smo da ga treba predstavljati kao islamsku duhovnost, nešto svojstveno i pripadajuće našoj vjerskoj tradiciji. Od *tesavvufa* ne treba praviti vjeru u vjeri;
- obraditi stupnjeve duhovnog usavršavanja i inicirati uvažavanje svačije osobnosti;
- inicirati nastojanje usavršavanja i upotpunjavanja kvaliteta ličnosti učenika;
- posvijestiti značaj stalnog sjećanja na Božiju sveprisutnost i animirati prakticiranje češćeg spominjanja Allaha Uzvišenog u cilju zadobijanja Njegove naklonosti i zaštite;
- literarno izražavanje na teme: prijatelj kojeg volim u ime Allaha; Gospodaru moj, iskreno se kajem, Gospodaru, na sedždu Ti padam; čuvanjem od grijeha sebi osiguravamo dunjalučku i ahiretsku sreću;
- projektni zadaci za učenički grupni rad: odnos odgoja i obrazovanja; moralnost u dnevnim novinama; zikr je potreban vjerniku, a ne njegovom Gospodaru; primjeri uzorne moralnosti; značaj ljubavi u ljudskom funkcioniranju.

Evaluacijski orijentir

- Usvojenost znanja o islamskoj duhovnoj dimenziji i tesavvufu kao njenoj manifestnoj realizaciji;
- učešće u realizaciji projektnih zadataka;
- doprinos nastavi kvalitetnim individualnim stavovima i mišljenjima;
- vrednovanje grupnih i individualnih prezentacija;
- vrednovanje literarnih radova na zadane teme.

7. JESAM LI ISLAMSKI OSMISLIO SVOJU MLADOST

- Dimenzije kvaliteta života.
- Put uspjeha: kompatibilnost vjerovanja i činjenja, zalaganja.
- Savremene, poželjne kompetencije mladih.
- Utjecaj društva na mladog čovjeka.

Didaktičke naznake

- Uvidom u islamsku i znanstvenu literaturu osigurati kod učenika široko razumijevanje "kvaliteta života": materijalna, društvena, kulturna, duhovna dobrobit, te posvijestiti bliskost islamskom pogledu;
- heurističkim razgovorom razvijati kod učenika uvjerenje o podjednakoj važnosti vjerovanja u Boga i organiziranog životnog nastojanja, ulaganja napora u ime Allaha, dž.š.;
- podučiti učenike da u grupama kreiraju dnevni, sedmični, mjesečni plan aktivnosti (po ugledu na progame razvijanja unutrašnje motivacije);
- kritičko istraživanje učenika: podstiče li naše društvo u mladom čovjeku osjećanje odgovornosti i kompetentnosti?;
- informirati učenike o premještanju težišta uspješnosti u toku školovanja sa zapamćivanja i akumuliranja činjenica ka bitnijim kompetencijama: umijeću timskog rada, važnosti preuzimanja odgovornosti u zajedničkom radu, vještini pronalaženja relevantne informacije, njenoj interpretaciji i prezentaciji...;
- reafirmirati imponirajuću snagu autentičnih islamskih vrijednosti poput uljuđenosti, čestitosti, vrline u kontekstu savremenih kompetencija mladog čovjeka;
- podstaći kod učenika istraživački manir koji bi rezultirao pisanjem eseja s ciljem da se kritički percipira stvarnost, neki pozitivni iskoraci u svijetu, doprinosi islamske misli, čime bi učenici prepoznali, razvili njima interesantne puteve kojima bi društvo moglo više uložiti u njihovu, mladalačku kompetentnost.

Evaluacijski orijentir

- Znanje o konceptu kvaliteta života, ovovremenim kompetencijama mlade osobe, islamskom učenju o vrlini, čestitosti, uljuđenosti...;
- učešće u pojedinačnim i grupnim zadacima;
- primijetiti, ohrabriti, vrednovati svaki pomak u dosezanju kvalitetnijeg svakodnevnog kod učenika (bolje ocjene, finiji postupak, revnosnost u radu...).

LITERATURA

Abdul-Kadir Isa: *Istine o tesavvufu*, Tuzla, 1998.

Al-Attas, M. Naquib: *Islam i sekularizam*, Bosančica-print, Sarajevo, 2003.

Čelebić, Midhat i Abdulah: *Ilmihal*, Zenica, 1995.

Espozito, Džon: *Oksfordska historija islama*, Živinice, 2005., str. 153-201.

Garody, R.: *Živi islam*, Sarajevo, 1997.

Hadžijahić, Traljić, Šukrić: *Islam i muslimani u BiH*, Sarajevo, 1977.

Hafizović, Rešid: *Između tradicije i moderniteta*, časopis *Znakovi vremena*, br. 1/1997, Sarajevo, 1997.

Imam el-Gazali: *Izbavljenje iz zablude*, preveo Hilmo Neimarlija, dva izdanja.

Imam el-Gazali: *Mladiću (ejjuh-el-veled)* više izdanja.

Imam el-Gazali: *Preporod islamskih nauku* - imamo tri različita prijevoda od kojih svaki može poslužiti.

Imamović, Mustafa: *Historija Bošnjaka*.

Kahteran, Nevad: *Tradicionalni islam i ideja ihsani intelektualnosti*, časopis *Znakovi vremena*, br. 18/19/2003, Sarajevo, 2003.

Kalajić, Dragoš: *Rock and roll - idoli*, u: Latić, Džemaludin: *Svjetske religije II*, Sarajevo, 1999., str. 220-224.

Kolarić, Juraj, *Navjestitelji novog svijeta*, u: Novi religiozni pokreti, Zbornik radova, Zagreb, 1997., str. 269-303.

Koprek, Ivan: *Religijsko-etička prosudba scientology pokreta*, u: Novi religiozni pokreti, Zbornik radova, Zagreb, 1997., str. 163-172.

Lakroa, Mišel: *New Age: ideologija novog doba*, Clio, Beograd, 2001.

Manford, Lewis: *Mit megalopolisa*, u: Latić, Džemaludin: *Svjetske religije II*, Sarajevo, 1999., str. 225-229.

Midhat Čelebić: *Suštinu islama*, Sarajevo, 2000.

Motehari, M.: *Islam i zahtjevi vremena*, časopis *Znakovi vremena*, br. 11/2001, Sarajevo, 2001.

Nasr, S.H.: *Srce islama*, El-Kalem, Sarajevo, 2002.

Nasr, S.H.: *Tradicionalni islam u modernom svijetu*, El-Kalem, Sarajevo, 1991.

Nasr, S.H.: *Vodič mladom muslimanu*, Sarajevo, 1998.

Nikić, Mijo: *Fenomen novih religioznih pokreta*, u: Novi religiozni pokreti, Zbornik radova, Zagreb, 1997., str. 17-407.

Qutb, Sejjid: *Znakovi na putu*, Sarajevo, bez godine izdanja.

Seligman, A.B.: *Tolerancija i tradicija*: Časopis *Forum Bosna*, br. 5/1999, Sarajevo, 1999.

Sharif, M.M.: *Historija islamske filozofije*, II dio, August Cesarec, Zagreb, 1998.

Tesawuf, Zbornik radova prvog simpozija, Zagrebačka džamija, Zagreb, 1989.

Trstenjak, Tonči: *Metode propagande i uzroci uspjeha*, u: Novi religiozni pokreti, Zbornik radova, Zagreb, 1997., str. 58-67.

* * *

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

Nastavu vjeronauke mogu izvoditi profesori koji su završili:

1. Fakultet islamskih nauka u Sarajevu (pedagoški ili teološki smjer)
2. Islamski pedagoški fakultet u Zenici ili Bihaću, odsjek za vjeronauku
3. Druge fakultete islamskih nauka priznate od Rijasetu Islamske zajednice u BiH, čije su diplome nostrificirane od strane Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu i položena pedagoška grupa predmeta na ovom fakultetu, uz prethodno završenu jednu od medresa

Posebni uvjeti:

Pismena saglasnost nadležnog ureda muftije (shodno odredbi Člana 4. Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u BiH)

Like Twitter